



Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 3. Quomodo stet diuinitas personaru[m] cum processionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Supra num.
53.

logis supra citatis vt temeraria & erronea. Probatum minor. Nam postquam quod filius, & Spiritus sanctus, non procedant per intellectum & voluntatem; nulla potest reddi ratio efficax cur sint duæ processiones in diuinitate, nec plures, nec pauciores: vt fateatur Durand. in 1. dist. 10. q. 2. Neque cur productio filij sit à patre solo, & Spiritus sancti productio sibi ab utroque. Neque cur illa superior: hæc posterior. Nec denique cur illa sit generatio: hæc spiratio. Horum enim omnium ratio non potest aliunde reddi quam ex modo procedendi: filij per viam intellectus, & Spiritus sancti per viam voluntatis, vt patebit suis locis.

Durand.

19.

Fundamentum Nominalium euersum fuit supra dist. 3. sect. 5. 6. & 7. vbi ostendimus Scripturæ, Concilij, Sanctis Patribus, & rationi repugnare.

Soluntur
argumenta
Durand.

Ad primum verò Durandi argumentum, Respondeo actus intelligendi & volendi non esse productiones ipsas, sed esse principia productionum per fecunditatem generandi & spirandi in illis proximè fundatam, seu per se primò illis identificaram. Falsum verò est nihil consequi ex actibus intelligendi & volendi. Nam in creatis producuntur habitus, & species impressæ, per huiusmodi actus, ad facilitatem operandi, & ad recordationem. In diuinis verò excellentissima infinitudo essentia diuinæ intelligentis & volentis, valè ad duplicem illam productionem verbi & amoris personalis, & ad communicationem essentia personis productis.

20.

Ad primam confirmationem Respondeo processiones diuinas esse ex fecunditate natura diuinæ, quatenus ex eius infinitate prouenit vt actus essentialis intelligendi & volendi sint proximè & immediatè fecundi. Nimirum quia illud intelligere & velle, sunt intelligere & velle natura diuinæ ipsi essentialis: natura, inquam, mirabiliter fecunda, communicabilis & identificabilis tribus personis realiter distinctis.

21.

Ad secundam & tertiam confirmationem, dico fecunditatem ad intra competere Deo per aliquid altius, quam conueniat creaturis. Nimirum per actus immanentes, quibus persona producens producit aliam in se ipsa manentem, & velut in sinu suo conceptam. Qui actus immanentes in natura pure intellectuali & immutabili, cuiusmodi est natura diuina, non sunt alij, quam actus intellectus & voluntatis. Porro licet actus illi immanentes sint communes tribus personis: non tamen propterea vis producendi ad intra omnibus competit. Quia vis & fecunditas generandi non est actus intelligendi simpliciter & absolute sumptus: sed prout est determinatus, seu modificatus, & fecundus per proprietatem generantis. Fecunditas quoque spirandi non est actus voluntatis præcisè sumptus, sed vt determinatus seu modificatus & fecundus per proprietatem spiratoris sibi proximè & immediatè

Fecunditas generandi non est actus intelligendi simpliciter & absolute sumptus.

identificaram. Quo sensu debet intelligi, vt verum sit, id quod ait Scotus in 1. dist. 2. q. 7. filium procedere per actum notionalem intelligentia, qui est dicere, non autem per actum essentialem vt talem: & Spiritum sanctum produci non per amorem essentialem quàm talem, vt communem tribus personis: sed per amorem notionalem, id est, vt determinatum seu modificatum, & fecundum proprietate spiratoris. Alioqui verò falsum esset & superfluum, ponere actum intelligendi formaliter, proprium patris singulariter, vltra communem actum intelligendi, quo Deus intelligit perfectissimè omne intelligibile, & eo omni modo quo potest intelligi sine imperfectione. Falsum item est, patrem habere quicquam singulariter sibi proprium præter paternitatem seu proprietatem patris, quæ non est concipienda vt actus formalis intelligendi, sed vt hypostasis relatiuè opposita filio, relatione originis. Similiterque vis spirandi in Patre & filio non est concipienda vt actus formalis volendi: sed vt fecunditas constituens patrem & filium relatiuè oppositos ad Spiritum sanctum, per modum vnius spiratoris.

SECTIO II.

Quomodo stet diuinitas personarum cum processibus?

Ratio dubitandi est primò, quia omne quod producit, ab alio producit. Nihil enim producit à seipso. At nullum ab alio productum est Deus. Deus enim est primum ens, à quo est omne aliud ens. Nullum verò productum est primum ens, sed eatenus est secundum & accessorium. Secundò, produci ab alio est mendicare existentiam & accipere ab alio, & indigere illo: quæ omnia sonant imperfectionem, & repugnant enti simpliciter infinito. Tertio, persona producens præsupponitur productæ prius ratione, dependentia, & constitutione: persona verò producta est posterior. Et licet necessariò sequatur productionem: tamen à posteriori tantum, & consequenter. Hoc autem repugnat Deo summe perfectò, & primo enti, nullum prius aut perfectius agnoscens: ergo &c.

Ad primum Respondeo negando minorem. Ad cuius probationem, dico de ratione Dei esse, vt sit primum ens ratione essentialis: & non ratione cuiuscunq; proprietatis personalis, nisi identice, quatenus illa, vt productionis, identificatur essentia diuinæ, quæ est primum ens, & omnino à se.

Dices, personas productas ne quidem ratione essentia esse primum ens, siquidem illam habent ab alio, nempe à producente.

Respondeo essentiam personarum productarum duobus modis spectari posse. Primò, ab-

solus & secundum se: & sic non est ab alio, ne quidem communicante. Secundò, ut identificata & veluti communicata proprietati personæ productæ: & sic quidem ab alio est, non ut producente, sed tantum ut communicante: unde etiam eatenus est ens à se negatiuè, id est, improductum ab alio: quamuis non primum omni ratione. Prior enim est essentia ut communicabilis, & veluti radix fecunditatis & communicationis, quam essentia ut communicata, id est, communicatio actualis & formalis essentia. Sed hoc non obest Deitati personæ productæ: quia non quicquid est Deus, debet esse primum omni ratione, & sub quacunque consideratione: cum vel in ipsa essentia quædam sint alia alij priora ratione, ut intellectus voluntate, & voluntas omnipotentia.

25. Processio personarum diuinarum est sine indigentia & dependentia.
Ad secundum Respondeo esse quidem inter personam producentem, & productam, exigentiam mutua[m] absolute[m] necessariam; & rationem principij, & termini; dantis, & accipientis: at non indigentiam, emendicationem, & similes imperfectiones, quæ non sunt de ratione producentis, & producti, generaliter sumptâ prout à Deo & à creaturis abstrahit: & à Deo remoueri debent: tum quia non minori necessitate persona producta existit & habet essentiam diuinam, quam producens: tamque est necessarium esse tres personas diuinas, quam esse ipsum Deum: unde non est ibi indigentia & dependentia, sed mutua connexio personarum, æque vtriusque necessaria absolute. Tum etiam quia, ut rectè ait Cyrillus, Alexand. in Synodo V generali p. 3. in apologia duodecim anathematismorum, anathematismo 1. §. *D. sensio Cyrilli*, Deus non gignit nisi diuinè & dignè Deo: semotis scilicet imperfectionibus dependentiæ, causalitatis, indigentia & similibus, propter quas sanctus Dionysius cap. 2. de diuin. nominibus. versus finem concipiendas esse ait, processiones istas cum infinita distantia à creatis, licet ipsæ exprimentur nominibus, & cap. 7. eiusdem libri affirmat *Diuina dignè Deo esse intelligenda.*

26. Generatio non obest perfectioni filij.
Ad tertium Respondeo Patrem esse priorem origine, quam filium: itemque filium sequi à posteriori, sed posterioritate tantum originis, quæ in eo consistit, quod vnum sit ab alio. At hoc non obest perfectioni filij. Quia per productionem simpliciter & absolute[m] necessariam accipit diuinam essentiam, per quam absolute[m] spectatam est prior ratione & præsuppositione fundamentali, quam sit etiam pater ut pater, & ut distinctus à filio. Essentialia enim præsupponuntur personalibus, ut ratione priora. Neque ideo desinit persona quælibet esse summè perfecta, & nihil habere supra se. Quælibet enim continet formaliter, vel eminenter, omnem perfectionem. Et quamuis proprietates producentis non sit formaliter in producta, sicut vice versa proprie-

tas personæ productæ non est formaliter in producente: nulla tamen est perfectio in vna, quæ non sit saltem eminenter in alia, ratione essentia, in qua formaliter vel eminenter omnia continentur. Unde etiam fit ut persona producens non sit perfectior producta simpliciter: quoniam hæc vi processionis accipit, non tantum omnem perfectionem simpliciter simplicem, sed etiam eminenter ipsam perfectionem originis actiua, quæ est in producente. Licet producens habeat illam in duobus modis: & formaliter, per seipsam; & eminenter, per essentiam. Sicut etiam persona producta habet oppositam proprietatem terminatiua[m], seu passiuam originem, & formaliter per se, quo modo non est in producente: & eminenter per essentiam, quo modo vi essentia communis est personæ producenti.

27. Illud verò Christi Actus: 20. *Beatus est dare, quam accipere*, verum est quidem de datione libera & morali, de qua Christus: aut etiam de quavis datione & acceptione creata. Non enim de diuina, in qua ex absoluta necessitate datur essentia eadem, quæ accipientem constituit infinitum simpliciter in omni genere perfectionis. Nam illud ens, quod procedit quidem ab alio, sed ita tamen, ut ex intrinseca & absoluta necessitate existere debeat, non existit alterius beneficio, neque vlli alteri debet suam existentiam, magis quam sibi ipsi. Sed habet in seipso necessitatem existendi, & fundamentum suæ existentia, quoniam ab intrinseco determinatum est ad existendum, & non tantum ratione sui principij: nulloque modo est de se indifferens, ut existat vel non existat. Unde non est existimandum huiusmodi ens tantum existere necessario, quia habet principium determinatum & necessitatum ad sui productionem: Id enim esset habere tantum necessitatem ab extrinseco: sed potius dicendum est, quia per se, & quatenus tale est, necessario debet existere per processionem ab alio, ideo habere principium determinatum ad sui productionem. Et vice versa, quia necessario, & ab intrinseco necessitate absoluta aliquid est secundum; idcirco esse principium determinatum ad alterius productionem. Ita, ut sit ex æquo intrinseca & absoluta, necessitas, tam in principio, quam in termino. Neque magis persona producta debeat suum esse personæ producenti, aut illa indigeat, vel ab illa pendeat; quam persona producens pendeat à producta, vel debeat illi suum esse, aut illa indigeat. Sed in vtraque tantum sit mutua connexio, mutuaque exigentia: & æqualis vtriusque absolute[m] essendi necessitas. Atqui persona producta quæ ita se habet respectu personæ producentis diuinæ, ut nihil magis illi debeat, quam illa sibi, neque magis illa indigeat, neque ab illa pendeat, sed æque necessario existat; debet esse æqualis perfectionis cum illa, adeoque debet esse diuina. Quare personæ per-

In diuina non est beatus dare, quam accipere.

Persona diuina producta non minus est eius necessarium ab intrinseco, quam personæ producentis.

TNO
S
part
T

sonæ productæ in diuinis sunt æquales producentibus. Ac proinde in diuinis non est beatitudo & perfectio dare, quàm accipere; & producere, quàm produci.

SECTIO IV.

De principio & termino formali processionum diuinarum.

28.
Potentia
generandi
& spirandi
est realis
& physica.

Suppono primo in diuinis esse verum ac reale principium formale; seu potentiam generandi & spirandi: esseque erroneum existimare has potentias esse tantum virtuales seu metaphysicas. Nam potentie virtuales tantum & metaphysicæ non sunt veræ formales potentie; sed solum per modum potentiarum, siue per analogiam & proportionem ad veras potentias concipiuntur, propter æquivalentiam ad duo, quorum vnum est potentia in creaturis, & alterum est actus: suntque tantum nomine tenus & conceptu potentie. At dicere potentias generandi & spirandi non esse veras potentias formaliter & realiter producentes, sed tantum illa concipi propter æquivalentiam, est erroneum & hæreticum. Hoc enim est negare in Deo esse veras & reales productiones: ac proinde negare distinctionem realem, & pluralitatem personarum diuinarum, quæ fundatur in relatione originis, id est reali processione vnus ab alia. Quare grauius errauit Aureolus in 1. dist. 7. q. 1. art. 2. dicens potentiam generandi & spirandi, non nominare aliquod principium productiuum in diuinis.

29.
Argumen-
ta Aureoli
contra
rium.

Eius autem argumenta præcipua hæc sunt: Primum, quia inquit, vbi productiones non sunt elicite, vanum est querere productiuam potentiam, aut principium producenti. Sed in diuinis generare & spirare non sunt productiones elicite: Pater enim nihil habet elicite: & possit illud quo constituitur formaliter in esse suppositi, non potest esse aliud; alioqui non esset suppositum improductum. Secundò, posse esse patrem non est posse potentie productiue, sed est posse connexionis necessariæ, eo modo quo homo potest esse animal. Sed eadem est potentia quæ potest generare, & qua potest esse Pater: alioqui Pater produceretur in esse patris, quod est erroneum. Ergo generare non est posse potentie productiue. Tertio, illa potentia productiua esset perfectio simpliciter simplex, multò magis quàm potentia creatiua. Ergo aliqua perfectio simplex esset in aliqua persona, quæ non esset in alia.

30.

Ad primum respondeo, illud procedere ex falsa imagine, quod actio vel productio sit aliquid elicite ex ipso agente. Quod si ita esset, abiretur in infinitum. Nam eliceretur mediante alia actione, & hæc iterum mediante alia, & sic in infinitum. Ac si dicitur actio elici immediate ab agente, &

non egere actione intermedia, ab agente distincta: melius & verius est dicere terminum produci immediate ab agente, & non egere actione intermedia, distincta ab agente, ab eoque producta, ita vt actio nihil aliud sit, quàm agens se exercens circa terminum, suaque vi illum ponens.

Ad secundum respondeo, posse esse patrem, seu posse generare, non esse posse potentie productiue, circa ipsum patrem aut paternitatem: sed circa filium.

Ad tertium dico potentiam generandi, & potentiam spirandi, quamuis nobiliorem virtute creandi, non esse tamen perfectionem simpliciter simplicem: quia relatiue & incompatibiliter opponitur alteri æque bonæ. Licet autem potentie illæ non sint formaliter in personis relatiue oppositæ: sunt tamen in illis eminenter, ratione essentiae diuinæ, contentis formaliter omnes perfectiones simpliciter simplices, alias eminenter.

Suppono secundò, cum communi sententia Theologorum, principium quo, seu potentiam productiuam in diuinis, distinguere à principio producente vt quod. Similiter que terminum formalem productionis distinguere à termino totali, id est, à persona producta. Quod nemo negat præter aliquos Nominales, vt Gregorium Ariminensem in 1. dist. 7. quæst. 1. art. 2. conclus. 1. & Maiorem ibidem, quæst. vnica, sed à initio. Idcirco quia putant essentiam & proprietates personarum diuinarum ne ratione quidem & virtualiter distinguere. Quod esse falsum ostendimus disp. 3. sect. 5. & 6. Addit Gregorius loco citato, principium producens filium, seipso primò producere, & non per aliud extrinsecum aut intrinsecum. Igitur non est aliquid principium quo, aliud à principio quod producit.

Deinde, si Pater per aliud à se aliquo modo produceret, tanquam principio quo: esset aliquo modo illud tale causa patris. Quia omne quod agit per aliquid aliud: aliquo modo habet esse, vel tale esse, per illud. Tertio, si aliqua forma simplex substantialis, vel accidentalis, separata diuina virtute, aut naturaliter per se existens, ageret: ipsa seipso primò ageret, & non aliquo alio principio quo. Igitur sic est in primo producente, quod Deus est, non minus simplex, quàm illa forma. Neque dicas, inquit, quod non obstante summa simplicitate personæ, adhuc essentia, & similiter proprietates, aliquo modo distinguuntur à persona, saltem secundum rationem: & per consequens persona potest esse principium quod: & essentia vel proprietas, principium quo. Illud enim non valet, quia distinctio rationis aut conceptus nihil facit ad præpositum. Neque conceptus vel ratio est principium quo, nec quod, generandi filium: sed res extrinsecum in qua cum nulla penitus sit distinctio, non potest ibi talium principiorum distinctio assignari. Et confirmatur quia eadem